

**Bedömarutlåtande efter utvärdering av
huvudområdet Svenska vid Uppsala
universitet, Språkvetenskapliga fakulteten**

2020-09-03

Uppdrag och förutsättningar

Bedömarpanelens uppdrag har bestått i att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt Riktlinjer för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar (UFV 2015-475) och med stöd i Språkvetenskapliga fakultetsnämndens modell för kvalitetsuppföljning och utbildningsutvärderingar 2017-2022 (Språkfak 2018/13) utvärdera huvudområdet Svenska vid Uppsala universitet. Språkvetenskapliga fakultetsnämnden har valt att som grundprincip använda huvudområde som utvärderingsenhet inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Perioden som ska utvärderas motsvarar läsåren 2018–2019.

Underlag och genomförande

Underlaget för bedömarpanelens utgörs av en självvärdering, platsbesök samt ett dokumentationspaket omfattande bland annat kursplaner, utbildningsplaner och kursrapporter, se vidare bilaga 1.

Efter att ha tagit del av självvärderingar och kompletterande dokumentation från huvudämnena samt övergripande information om Uppsala universitet gjorde panelen ett platsbesök den 20–24 april 2020, och träffade då företrädare för samtliga huvudämnen. På grund av den pågående coronapandemin genomfördes detta besök virtuellt med hjälp av videokonferensprogrammet Zoom.

Inom panelen gjordes en arbetsfördelning så att en senior panelmedlem tog huvudansvaret för varje huvudämne, med ytterligare en senior medlem som andraläsare. Vidare ansvarade studeranderepresentanterna för bevakning av vissa aspekter i alla huvudämnen, huvudsakligen rörande Mål 7 och Mål 8, samt punkter under rubrikerna 2. *Övriga aspekter av vikt för utbildningens kvalitet* och 3. *Övriga aspekter*. Samtliga panelmedlemmar deltog i alla möten under platsbesöket, bortsett från några få tillfällen då en panelmedlem hade förhinder.

Efter platsbesöket har detta utlåtande skrivits av den för huvudämnet ansvariga panelmedlemmen med hjälp av andraläsaren, studentrepresentanterna och övriga panelmedlemmar.

Bedömarpanelen har haft följande sammansättning:

- Hans Lindquist, professor emeritus i engelska, Malmö universitet (ordförande)
- Hanne Leth Andersen, rektor, professor i universitetspedagogik, Roskilde Universitet
- Marcus Eng, studiebevakare vid Uppsala Studentkår (studeranderepresentant)
- Riho Grünthal, professor i östersjöfinska språk, Helsingfors universitet
- Magdalena Sörlle, masterstudent i svenska, Uppsala universitet (studeranderepresentant)
- Gunhild Vidén, professor emerita i latin, Göteborgs universitet

Sammanfattande utlåtande

Huvudområdet Svenska studeras i två spår till kandidatexamen, Svenska språket A–B och Nordiska språk A–B, med vissa delkurser gemensamma. C-kursen är gemensam, dock med valbara kurser. Kursen Examensarbete samläses med Svenska som andraspråk C.

På masternivå gäller utvärderingen Masterprogrammet i svenska som omfattar fyra terminers heltidsstudier. De studerande kan också välja att avlägga magisterexamen efter två terminer. Fr.o.m. ht 2020 ges Masterprogram i svenska med två inriktningar: *Svenska och andra nordiska språk* samt *Flerspråkighet och svenska som andraspråk*.

Institutionen för nordiska språk är stor, med många välmeriterade lärare och framgångsrik forskning inom ett flertal deldiscipliner. Det samlade intrycket av självvärderingen och platsbesöket är att utbildningen håller hög kvalitet.

På både kandidat- och masternivå erbjuds ett omfattande utbud av kurser. På kandidatnivån är det tämligen lätt att skaffa sig en överblick över de två spåren, medan det rika utbudet på masternivå gör en överblick något svårare. Kurserna ges med olika periodicitet, vilket medför att de studerandes måluppfyllelse till viss del beror på deras val av kurser som kan vara antingen breddande eller fördjupande. Det blir också svårare att se målsättningen med utbildningen som helhet och urskilja dess profil. Möjligen borde kommunikationen mellan

institutionens många specialiteter stärkas. Samtidigt kan den stora valfriheten för de studerande bidra till god genomströmning.

Nedan återges Högskoleförordningens examensmål för kandidat- och masterexamina med korta kommentarer om måluppfyllelse. Numreringen utgår från kandidatexamen; motsvarande mål för masterexamen har inordnats för jämförbarhetens skull.

Kunskap och förståelse

Mål 1

För kandidatexamen skall studenten visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.

För masterexamen skall studenten

- visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, och
- visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen.

Bedömning

Vi bedömer att målet på såväl kandidat- som masternivå. På kandidatnivå föreligger dock viss oklarhet om hur kunskapen om tillämpliga metoder ska uppnås eftersom den dedicerade metod- och teorikursen avskaffats. Det kan också vara svårt att säkerställa måluppfyllelsen på B- och C-nivå eftersom det tillkommer studenter

från andra utbildningar och andra lärosäten med varierande förkunskaper.

På masternivå varierar måluppfyllelsen till viss del mellan breddning och fördjupning beroende på vilka kurser den studerande väljer ur det rika utbudet, kanske också beroende på vilka kurser som ges en viss termin och inriktningen hos de lärare som undervisar.

Rekommendation

Tydliggör hur målet om metodkunskap ska uppnås på kandidatnivå. I självvärderingen påpekas att samordningen av kurserna bör stärkas. Detta är en god ambition som gäller båda nivåerna.

I självvärderingen för masternivå nämns att ett programråd planeras i samband med införandet av de två nya programmen ht 2020. Detta programråd bör säkerställa att det finns en röd tråd i programmen och att alla delar av examensmålen uppfylls oavsett vilka kurser den studerande väljer.

Färdighet och förmåga

Mål 2

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.

För masterexamen skall studenten visa förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.

Bedömning

Kandidat: Målet uppfylls främst i uppsatsarbetet på C-nivå, men även i viss mån på tidigare nivåer.

Master: Målet uppfylls genom specifika uppgifter i en rad olika kurser, inte minst i uppsatskursen.

Rekommendation

–

Mål 3

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom givna tidsramar.
--

För masterexamen skall studenten visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete.

Bedömning

Målet uppfylls på kandidatnivån bland annat genom att studenterna får tydlig vägledning hur de ska formulera forskningsfrågor och planera sitt arbete inom tidsramarna.

Vi bedömer att målet uppfylls på masternivån genom moment i en rad kurser, inte minst uppsatskursen.

Rekommendation

–

Mål 4

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper.

För masterexamen skall studenten visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa i dialog med olika grupper.

Bedömning

Kandidat: Vi bedömer att målet uppfylls, särskilt inom inriktningen svenska där det finns flera moment som övar såväl skriftliga som muntliga redogörelser samt strukturerade diskussioner av dessa. Även populärvetenskaplig framställning övas. I självvärderingen påpekas att detta inte är lika tydligt inom inriktningen mot nordiska språk.

Master: Målet uppfylls i högre eller lägre grad beroende på den studerandes val av delkurser. Då de studerande huvudsakligen producerar sig på svenska, inskränks de möjliga internationella sammanhangen i princip till Norden. Dialog med olika grupper utöver rent akademiska sådana tränas i kurserna Att presentera och popularisera vetenskap samt Vetenskapligt skrivande på svenska, men skulle kunna förekomma i fler kurser.

Rekommendation

Förstärk moment som syftar till att uppfylla målet inom kandidatexamen med inriktning mot nordiska språk. På masternivå bör

moment som gäller dialog med övriga grupper, till exempel populärvetenskapligt skrivande, införs inom fler delkurser så att alla studerande får ta del av detta.

Mål 5

För kandidatexamen skall studenten visa sådan färdighet som fordras för att självständigt arbeta inom det område som utbildningen avser.

För masterexamen skall studenten visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Bedömning

Kopplingen mellan utbildningen på kandidatnivå och arbetslivet är indirekt. De färdigheter som nämns som värdefulla för arbetslivet i självvärderingen är de generiska färdigheterna inom skriftlig och muntlig framställning.

På masternivå uppfylls målet väl när det gäller att delta i forsknings- och utvecklingsarbete, medan måluppfyllelsen när det gäller annan kvalificerad verksamhet delvis är beroende på vilka delkurser den studerande väljer.

På båda nivåerna används en rad olika uppgifts- och examensformer vilket övar olika relevanta kompetenser.

Rekommendation

Tydliggör och förstärk utbildningarnas relevans för arbetslivet (detta föreslås också i självvärderingen för kandidatexamen). Till exempel kan det göras genom utökade kontakter med alumner, presumtiva arbetsgivare m.fl.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Mål 6

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter.

För masterexamen skall studenten visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.

Bedömning

Kandidat: Målet uppfylls när det gäller vetenskapliga och samhällsliga aspekter, bland annat i kurser med språksociologiskt innehåll. Däremot saknas tydliga inslag av etiska bedömningar.

Master: Självvärderingen ger exempel på en rad kurser där såväl vetenskapsetik som vetenskapens roll i samhället behandlas. Vi bedömer att målet uppfylls.

Rekommendation

I självvärderingen nämns att forskningsetiska aspekter kommer att lyftas fram i en ny kurs i samtalsanalys på kandidatnivå som introduceras ht 2020. Etiska överväganden borde kunna skrivas fram även i andra delkurser inom kandidatprogrammet.

Mål 7

För kandidatexamen skall studenten visa insikt om kunskapens roll i samhället och om människors ansvar för hur den används.

För masterexamen skall studenten visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Bedömning

Enligt självvärderingen för kandidatnivån uppnås inte detta mål i utbildningen. Man kan dock säga att det delvis uppfylls i vissa kurser där språkvetenskapens roll i samhällsliga diskussioner tas upp. Även förmågan att bedöma olika perspektiv tas upp i viss mån.

På masternivå är måluppfyllelsen delvis beroende på vilka delkurser den studerande väljer.

Rekommendation

Inför delmoment och delkursmål som syftar till att uppfylla målet eller tydliggör hur målet uppfylls.

Mål 8

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens.

För masterexamen skall studenten visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

Bedömning

På kandidatnivån uppfylls målet bland annat genom att de studerande skriver metatexter där de reflekterar över sitt lärande.

På masternivå är måluppfyllelsen delvis beroende på vilka delkurser den studerande väljer. Det är positivt att reflektionsverktyg som loggböcker och diskussionsprotokoll används inom vissa delkurser.

Rekommendation

På masternivå bör säkerställas att alla studerande uppnår målet oavsett vilka delkurser de väljer.

Aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens samt lärarkapacitet

Bedömning

Institutionen är mycket välförsedd med högt kvalificerade lärare och forskare som genomgående har högskolepedagogisk utbildning och i flera fall även ämnesdidaktisk utbildning.

Utbildningens kontinuerliga uppföljning och utveckling

Bedömning

Utbildningen följs upp regelbundet med kursutvärderingar digitalt eller på papper, kursrapporter och diskussioner i lärarkollegiet där förslag till utveckling av utbildningen tas fram.

Rekommendation

Ett programråd bör inrättas för masternivån.

Ytterligare aspekter

Här görs en samlad bedömning av följande aspekter:

- internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas,
- jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen,
- utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv,
- att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen,
- det finns en tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö för alla studenter

Internationaliseringen uppfylls i huvudsak genom det nordiska perspektivet i många av delkurserna samt genom närvaro av studenter från övriga Europa. Därtill är många av forskarna/lärarna aktiva i det internationella vetenskapssamfundet. Institutionen påpekar dock själv i självvärderingen att internationaliseringen borde kunna utvecklas ytterligare, bland annat genom studentsamarbeten över gränserna.

Det framgår inte om hållbarhetsperspektiv tas upp i utbildningens innehåll men detta kan förmodligen stärkas. På det praktiska planet eftersträvas hållbarhet genom användning av olika digitala verktyg.

Jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen på kandidatnivå, bland annat genom att genusaspekter på språk diskuteras. Det finns också en likavillkorsgrupp vid institutionen. På masternivå blir utfallet delvis beroende på vilka delkurser den studerande väljer.

En alumnundersökning visar att utbildningen på kandidatnivå har relevans för en lång rad yrken, men enligt självvärderingen saknas i allt för hög grad medvetenhet om detta hos lärarkåren och det saknas även en tydlig koppling mellan olika kursmoment och arbetslivet. På masternivån är arbetslivsanknytningen beroende av vilken delkurs de studerande väljer. Det finns till exempel en värdefull praktikkurs som kan utvecklas ytterligare.

Studenterna har goda möjligheter till inflytande över utbildningen, till exempel genom arvoderat deltagande i arbetsgrupper för att ta fram nya kurser. Studenterna har också representation i beredande och beslutande organ genom Nordiska Studierådet med möjlighet att påverka utbildningen. Enligt självvärderingen är det dock ett problem att svarsfrekvensen är låg på de digitala kursutvärderingarna.

Studiemiljön är ändamålsenlig och tillgänglig. För masterstudenter finns ett särskilt masterrum med studieplatser, pentry och soffhörna.

Bilaga 1: Underlag till bedömargruppen

Bilaga 2: Program platsbesök, den 20–24 april 2020